

- **Z obsahu:**
- **Život na vidieku**
- **Aktuálne projekty VIPA**
- **Vidiecky komunitný fond, n. f. / Živá voda**
- **Agrofilantropia a rozvoj vidieka/VOKA**

Život na vidieku

Ingrid Bernáthová

Takýto názov niesol dvojročný medzinárodný program, do ktorého sa zapojilo 12 mikroregiónov zo štyroch štátov. V Českej republike to boli mikroregióny Biele Karpaty, Frýdlantsko a Slovácko. V Maďarsku Zselic, Boronka a Ipoly. V Poľsku to boli Babia Góra, Pomorze Centralne, Kraków-Jura a na Slovensku mikroregióny Južné Sitno, Ramža a Babia hora. Program na Slovensku manažovala Nadácia Ekopolis, člen konzorcia EPCE (Environmental Partnership Central Europe).

Hlavným cieľom programu bolo iniciovanie a podpora trvalo udržateľného ekonomického rozvoja s využitím miestnych zdrojov, vyzdvihnutie modelových projektov a dosiahnutých výsledkov zúčastnených mikroregiónov a to v štyroch hlavných oblastiach:

1. trvalo udržateľný vidiecky turizmus,
2. tradičné poľnohospodárstvo,
3. úspora energie,
4. obnoviteľné zdroje energie.

Ľudia z vybraných mikroregiónov mali možnosť zúčastniť sa workshopov, tréningov a výmenných štúdiijných ciest, v rámci ktorých sa mohli podeliť o svoje skúsenosti, získať technickú a odbornú pomoc a využiť praktické poznatky

*Pivničky v Sebechleboch
foto: Ingrid Bernáthová*

iných mikroregiónov zo strednej Európy. Program bol navrhnutý tak, aby v sebe spájal teóriu s praxou a poskytol priestor na realizáciu konkrétnych nápadov.

Ponúkam vám prechádzku programom, aby som sa mohla s vami podeliť o konkrétne projekty a aktivity zrealizované v rámci dvoch rokov a o to, ako sa podarilo zužitkovať novonabudnuté informácie v praxi.

pokračovanie na str. 4

Vidiecka organizácia
pre komunitné aktivity

**VIDIECKY
PARLAMENT
NA
SLOVENSKU**

Obsah

Život na vidieku... 1	
Dva obrázky namiesto úvodníka... 2	
Podakovanie... 3	
Zasadnutie predsedníctva VIPA v Sučanoch... 8	
Aktuálne projekty VIPA... 9	
Členská schôdza VIPA v Trenčíne... 11	
Stručná informácia o advokačných aktivitách VIPA... 12	
Členská schôdza BB VIPA... 13	
Projekt načúvania... 14	
Vidiecky komunitný fond, n. f./ Živá voda... 17	
Vidiecky komunitný fond, n. f./ Pre deti... 19	
Vidiecky parlament Žilinského kraja – OZ VIPA ZA... 21	
Vidiecky parlament Trenčianskeho kraja – OZ VIPA TN... 22	
Vidiecky parlament Prešovského kraja – VIPA PO... 23	
Vidiecky parlament Banskobystrického kraja – OZ BB VIPA... 24	
Agrofilantropia a rozvoj vidieka... 25	
Maľko vydrž, máme ťa všetci veľmi radi ... 28	
Tvorba a manažment obecných financií... 29	
Ponuka literatúry... 29	
Vidiek sa vzdeláva... 32	
Anketa... 35	
Vysvetľovníček... 35	
Bodka za číslom... 35	

Vydavateľ: OZ VOKA a OZ VIPA

Náklad: 1000 ks

Uzávierka nasledujúceho čísla:

29. apríl 2004

Redakcia: Magdaléna Bernátová, Michaela Heretová, Ivan Rončák

Grafika a sadzba: Svetozár Šomšák

Tlač: Ústav pre výchovu a vzdelávanie pracovníkov lesného hospodárstva, Zvolen

Dva obrázky namiesto úvodníka

Peter Medved

riaditeľ nadácie Ekopolis, BB

Obrázok prvý:

„Všetci miestni obyvatelia dobre vedeli, že len silou mocou udržiavajú pri živote svet, ktorý už patril minulosti; ale i tak nebolo pre nich ľahké vyrovať sa s tým, že sú poslednou generáciou pastierov a roľníkov, ktorí celé stáročia obývali tieto hory. Skôr, či neskôr sem dorazia stroje, dobytok sa bude chovať ďaleko odtiaľto špeciálnymi krmnými zmesami a dedinku možno predajú dakej veľkej firme so sídlom v zahraničí, ktorá ju premení na lyžiarske stredisko.“

Tento úryvok je z knihy Pabla Coelhoa *Démon a slečna Prymová*. Príbeh sa odohráva kdesi v ťažko identifikovateľnej dedine v Španielsku alebo Južnej Amerike. Pripomína vám niečo?

Obrázok druhý:

Mám kamaráta Rakúšana. Hovorí o sebe, že presvedčením je liberál. Je farmárom kdesi v Alpách – jeho farma je živá tým, že chová sedem kráv kvôli mäsu. Fiha, hovorím mu, to ti stačí na užívanie? No áno, na takúto farmu dostávam tri druhy dotácií – jeden na kravy, druhý za to, že vôbec mám farmu, tretí za to, že farma má certifikát a dodržiava štandardy ekologického hospodárstva. Trochu ho otravuje, že mu cez dvor chodia turisti a fotia si ho, keď prehadzuje slamu, ale inak v pohode. On sám ubytovanie na súkromi neposkytuje, ale v okolí sú desiatky fariem, ktoré to robia. Ako mu ide dokopy jeho liberálne ctenie a život za dotácie? Jednoducho – on predsa poskytuje službu štátu, udržiava

krajinu, aby pekne vyzerala a páčila sa návštevníkom. Región, kde žije, má do 10 tisíc stálych obyvateľov, ročne sa tam predá 170 000 človeko-nocí. Podľa štúdie WWF (World Wildlife Fund) v Rakúsku podpora diverzifikovaného vidieckeho rozvoja predstavuje dve tretiny celého poľnohospodárskeho rozpočtu.

Je tento model odpoveďou na otázku, na ktoré hľadajú odpovede naše obce? Asi by bolo smutné, keby bol jedinou, aj keď pozorujúc pohľady plné nádeje upreté k EÚ...

Program Nadácie Ekopolis Život na vidieku, ktorému je venované toto číslo, sa snažil najmä za pričinenia miestnych ľudí hľadať riešenia, ako zachovať dedičstvo, ktoré nám zanechali predkovia bez toho, aby sa obce menili na skanzeny, aj ako vytvoriť na vidieku pracovné miesta, aby ľudia, ktorí majú vidiek radi, nemuseli odtiaľ odchádzať.

Zmeny vo vedení VOKA

Od 1. mája 2004 vystrieda na poste riaditeľky Mgr. Janu Mečiarovú Ing. Jela Tvrdoňová, PhD., doterajšia členka správnej rady VOKA.

Jana Mečiarová je zakladajúcou členkou VOKA a na jej čele stála od roku 1999. Ďakujeme jej za vybudovanie pevných základov organizácie a jej smerovanie. Chceme sa jej poďakovať za všetku obeť prácu, ktorú pre organizáciu urobila, za čas i úsilie, ktoré venovala tomuto svojmu „dieťaťu“. Želáme Ti, Janka, aby sa Ti v novom zamestnaní darilo a dúfame, že

s VOKA budeš aj naďalej v úzkom kontakte. Mnoho úspechov želáme aj novej riaditeľke Jele Tvrdoňovej. Dúfame, že sa v našej organizácii rýchlo udomáčni a bude sa s nami cítiť dobre. (r.)

Ďakujeme za príspevky

na vydávanie časopisu, ktoré prišli v čase február – marec 2004. Dobrovoľné príspevky sa pohybovali najčastejšie v hodnote 100 Sk, ale boli sme podporení aj čiastkou 1000 Sk. Celkovo podporilo časopis Náš vidiek 24 právnických a fyzických osôb sumou 5 500 Sk.

Obecné úrady: Kolonica, Kynceľová, Podkonice, Povrazník, Selce, Tajov, Žipov.

RRA: Moldava nad Bodvou, Rožňava.

Združenia: Združenie na rozvoj turizmu v mikroregióne Dobšiná, Združenie rozvoja CR „Čierna Hora“ v Klenove, OZ Rodon Klenovec, OZ Medzikonie v Radobíci-Cerovej, Združenie vlastníkov súkromných lesov vo Veľkom Rovnom-Kamenitom.

Školy: Stredná záhradnícka škola v Piešťanoch.

Osoby: Anna Michaleková, Budča, Emília Ficová, Dolná Mariková, Ivan Andráš, Hodruša-Hámre, Mária Gyoposová, Kmeťovo, Ing. Ján Malý, Lovce, Ing. Martin Kaňuk, Osturňa, Dagmar Lišková, Trenčín, Klára Dzijková, Veľká nad Ipľom, Darina Tomajková, Vitanová.

Ďakujeme!

dokončenie zo str. 1

MR Južné Sitno, obce: Baďan, Beluž, Preňčov, Počúvadlo, Kráľovce-Krnišov, Žibritov

MR Ramža, obce: Bacúch, Nižná Boca, Vyšná Boca, Kráľova Lehota, Malužiná

MR Babia hora, obce: Bobrov, Klin, Zubrohľava, Rabča, Rabčice, Oravská Polhora

Tradičné poľnohospodárstvo

Seminár so zameraním na revitalizáciu ovocných sádov sa konal v Baďane, Mikroregión Južné Sitno. Lektori Poľnohospodárskej univerzity v Nitre a zástupca firmy Fructop Ostratice odpovedali na otázky týkajúce sa vrúbľovania, metód ochrany ovocných výsadieb voči chorobám a škodcom, porúch ovocných rastlín spôsobených výživou. Okrem toho sa prítomní dozvedeli o spôsoboch drohnotného spracovania jablák, o sušení a o výrobe ovocných štiav. Súčasťou seminára bola aj exkurzia do sádov v Sebechleboch a Ladzanoch.

Priamo v Baďane je takmer dokončená tradičná drevená sušiareň ovocia. Jablká, dopestované miestnymi ľuďmi, ktoré nespotrebujú na pečenie alebo zaváranie, prípadne na prípravu jablčného muštu, budú môcť teraz sušiť a obohatiť tak svoju ponuku jablčných pochúťok počas mikroregionálnej akcie „Podsittianske dni hojnosti“. Základná stavba sušiarne je dokončená, zostáva vyhotoviť lesy – rošty z lieskových prútov, ktoré slúžia na samotné sušenie ovocia.

*Sušiareň v Baďane
foto: Ingrid Bernáthová*

Storočná sušiareň v obci Šípkov, ako aj sušiareň s vynovenou strechou v neďalekej Trebichovej poslúžili ako inšpirácia.

Prebytok jablák v obci Bacúch (MR Ramža) budú domáci lisovať na mušt. S myšlienkou zriadiť v staršej hospodárskej budove komu-

Storočná sušiareň v Šipkove (hore) a sušiareň v Trebichovej (dole)

foto: Katarína Kubiňáková

nitnú muštárňu prišiel Ján Turošík, ktorý sa inšpiroval muštárňou prevádzkovou obcou Hostetin (Morava). Už vlni na jeseň sa lisovali prvé jablká z miestnych záhrad a mušt plný vitamínov skončil na stoloch detí materskej škôlky. V rámci dokončovacích prác sa na jar bude na strechu montovať slnečný kolektor – zdroj ohrevu vody pre plničku fliaš.

Práce na muštárni, obec Bacúch (MR Ramža)

foto: Marek Nikel

Trvalo udržateľný turizmus

Na Morave v obci Modrá majú vďaka zanie-
tenému starostovi – ochranárovi, vybudovanú
kaskádu ôsmych rybníkov. Ti, ktorí sa zaujima-
jú o životné prostredie, okrem iného, vedia aj
to, aké je dôležité udržiavať v prírode vodu.
Nie všade sa v okolí obce nachádza prírodze-
ná vodná plocha. Je však možné vytvoriť
umelý rybník. Cieľom študijnej cesty k našim
moravským susedom bolo získať informácie,
ako sa dajú takéto umelé rybníky vybudovať,

5 ● ● ● ●

*Na Morave v obci Modrá majú vďaka
starostovi vybudovaný rybník*

foto: Ingrid Bernáthová

ako sa o ne treba starať, aké druhy rastlín a
stromov sa v jeho okolí vysádzajú a veľa iných
praktických rád.

V Prenčove sa získané informácie už zúžitko-
vali a prvá fáza budovania vodnej plochy sa
úspešne dovŕšila v lete, kedy sa konal
slávnostný výlov kaprov z nového
„prenčovského rybníka“.

O návrat vody do prírody sa postarali aj v obci
Rabča. O ich projekte „Modré oko“ sme písali
v minulom vydaní štvrťročníka. Všetky tri
mikroregióny, zapojené do programu, majú
veľmi vhodné podmienky na rozvoj turizmu. Aj
preto bol veľký záujem o túto tému. Vo Vyšnej
Boci (MR Ramža) sa stretli ľudia, ktorí sa
chceli naučiť, ako sa postupuje pri budovaní
náučných chodníkov a cyklotrás. Odborní lek-
tori poskytli svoje znalosti o tom, ako sa
náučné chodníky a cyklotrasy navrhujú, kde je

vhodné a povolené ich budovať, čo všetko je potrebné vopred vybaviť, ako ich značiť, koho je potrebné privolať na odborné konzultácie. V rámci workshopu si prítomní prešli trasu navrhovaného náučného chodníka „Banická cesta“, ktorá by mala viesť Starobockou dolinou do Bockého sedla.

V rámci workshopu prítomní prešli trasu navrhovaného náučného chodníka „Banická cesta“

foto: Ján Turošík

Medzinárodný workshop na tému „Základy trvalo udržateľného turizmu“ sa konal v Oravskej Polhore (MR Babia hora). Svoje poznatky na danú tému prišli odprezentovať účastníci programu Život na vidieku zo Slovenska, Maďarska a Poľska. Hovorilo sa o dopadoch turizmu na životné prostredie,

Výroba šindľov
foto: Ján Roháč

o trvalo udržateľnom turizme v každodennej praxi a to z rôznych pohľadov. Porovnávali sa prístupy úradníkov alebo podnikateľov a zároveň sa porovnávali názory ochranárov k otázkam príležitosti a prekážok, ktoré sú s touto oblasťou spojené.

Na záver mali účastníci možnosť navštíviť miestnu šindliareň, kde sa tradičnou formou ručne vyrábajú drevené šindle, súčasti hudobných nástrojov, tradičné drevené žľaby, ale aj pútavé príbytky pre našich štvornohých miláčikov: psia búda.

foto: Ingrid Bernáthová

Ďalším projektom realizovaným v rámci programu Život na vidieku bolo aj zriadenie informačnej kancelárie Slaná voda. Je to východiskové miesto turistického chodníka na

Slaná voda
foto: Ingrid Bernáthová

Babiu Horu, ktorý ďalej pokračuje na poľskej strane Babia Góra. Informačná kancelária je prvým kontaktným miestom turistov a návštevníkov, ktorí prichádzajú chodníkom z Poľska

na Slovensko, preto je veľmi dôležité, aby priamo na tomto mieste mali poskytnuté rôzne služby: od informačných letákov, brožúrok, propagačného materiálu o okolí, o možnostiach ubytovania sa, cez príležitosť kúpiť si suveníry, využiť počítač, internet.

Turisti potrebujú nielen užitočné informácie, miesta na oddych a možnosť stravovať sa. Oblasť, ktorými prechádzajú, si zapamätajú aj podľa toho, kde videli niečo nevsedné, jedinečné. Takým miestom je určite aj Galéria na skale v obci Kráľova Lehota (MR Ramža). Na konci dediny nie je možné neprehliadnúť na modro natretý menší rodinný domček, okolo ktorého sa vinie plot zhotovený z lieskových prútov. Na dvore, z ktorého sa týči vysoká skala stoja prvé vystavené sochy galérie. (medveď v skutočnej veľkosti a socha znázorňujúca staršiu vidiečanku). Kto sa tým smerom vyberie, bude môcť obdivovať aj ďalšie sochárske diela Dalibora Novotného a iných umelcov dreva.

Interiér galérie
foto: Dalibor Novotný

Zachovať typické bocké maštale bolo cieľom ďalšieho projektu, ktorý sa realizoval v Mikroregióne Ramža. Kým pred niekoľkými rokmi boli tieto drevené stavby bežnou súčasťou okolitých lúk a pasienkov, dnes je tomu inak. Niekoľko maštali je možné sice vidieť aj pri hlavnom cestnom ťahu z Čertovice smerom na Liptovský Hrádok, ale sú väčšinou vo veľmi zlom stave, mnohé z nich napoly rozpadnuté.

Tradičná lúčna maštal'
foto: Michal Meyer

Postupnou opravou ešte existujúcich, by mohli byť tieto tradičné prvky bockej doliny zachované a využité napr. aj ako jednoduché nocľahárne pre menej náročných turistov.

Obnoviteľná energia, úspora energie

V maďarskej dedinke Gömöröszöllös, len niekoľko kilometrov od štátnych hraníc medzi Slovenskom a Maďarskom, sa účastníci študijnej cesty dozvedeli veľa podrobností a údajov, ktoré ich zaujímali a ktoré potrebovali pre vyhotovenie solárnych panelov. Hovorilo sa o funkcii a parametroch slnečných kolektorov, o podmienkach ich umiestnenia a využívania. Mali možnosť prehliadnúť si funkčný systém ohrevu teplej vody nainštalovaného v miestnom penzióne. Obyvatelia obce majú k dispozícii dieľňu s pomôckami, nástrojmi a zariadením, ktoré sú potrebné na svojpomocnú výrobu slnečných kolektorov.

Slnečné kolektory v obci Prenčov
foto: Ján Roháč

Aj vďaka tejto ceste sa v Prenčove už nachádzajú funkčné kolektory na strechách dvoch rodinných domov aj na budove miestnej ZŠ.

Budova miestnej základnej školy v obci Rabča je sama o sebe veľká. Avšak veľké bolo aj nevyužitú priestranstvo pod strechou. Približne 200 m² už nebude len skladiškom starých vyradených školských lavíc. Od leta tohto roku sa v dvoch novovybudovaných triedach budú učiť žiaci prvého stupňa.

Cieľom projektu, ktorý v rámci programu Život na vidieku zrealizovali rodičia, učitelia a deti pod vedením pani riaditeľky Baľákovej, bolo zatepliť podkrovné priestory a využiť ich ako triedy. Projekt bolo možné zrealizovať aj vďaka silnej podpore obecného úradu.

Projekt zateplenia podkrovných priestorov ZŠ v obci Rabča
foto:

V rámci kategórie alternatívne zdroje a znovuoobnoviteľné zdroje energie sa zrealizoval v obci Bobrov projekt na spracovanie dreveného odpadu (konárov z okolitých lesov) na drevné štiepky, alebo palety. Lesy sa vyčistia, ušetrí sa práca a financie, miestni ľudia získajú lacnejší a výhrevnejší materiál a v dlhodobej perspektíve existuje reálna možnosť vytvoriť minimálne jedno pracovné miesto. Aj o tom je projekt p. Budzela.

Štatistiky s počtom udelených grantov, množstvom rozdelených financií, počtom dobrovoľne odpracovaných hodín a zapojených dobrovoľníkov, uskutočnených seminárov a tréningov, ako aj vyjadrenia účastníkov progra-

Spracovanie dreveného odpadu
foto: Ján Budzel

mu Život na vidieku, ktorý na Slovensku manažovala Nadácia Ekopolis v rámci konzorcia EPCE, budú po spracovaní uvedené v najbližšom vydaní štvrťročníka.

•

Zasadnutie predsedníctva VIPA v Sučanoch

Andrea Súlovcová

Úvod prvého zasadnutia predsedníctva OZ VIPA v tomto roku, ktoré sa uskutočnilo koncom januára v Sučanoch, patril stretnutiu so zástupcami mikroregiónov Žilinského kraja. Jeho cieľom bolo spoznať aktuálne potreby a problémy vo vidieckom priestore kraja.

Najdôležitejším bodom programu pracovného zasadnutia predsedníctva bolo rokovanie odborného tímu o Technickej pomoci Programu SAPARD pre vypracovanie rozvojových programov mikroregiónov, ktoré bude financované práve z prostriedkov programu SAPARD. Jela Trvrdoňová, metodický koordinátor OZ VIPA pre tento projekt, prítomných informovala, že technická pomoc pre vypracovanie stratégie sociálneho a ekonomického rozvoja mikroregiónov bude realizovaná prostredníctvom troch projektov, zvlášť pre každý NUTS II, a to tak, že v každom NUTS II bude práce pre vybrané mikroregióny koordinovať jedna organizácia. Celý proces by sa mal začať v apríli tohto roku a mal by trvať približne 16–20 mesiacov. Programy sociálneho a ekonomického rozvoja by mali byť spracované interaktívnou jednotnou metódou, pričom koncepcia technickej pomoci bude vychádzať z dôsledného rešpektovania princípu zdola nahor tak, aby si samotní občania stanovili

svoje priority a strategické ciele svojich mikroregiónov a sami si určili aj stratégiu ich dosahovania. Podľa VIPA sa mikroregióny a obce prostredníctvom technickej pomoci v rámci programu SAPARD pripravujú na čerpanie a efektívne zrealizovanie finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ.

Krátke aktuality

*** Vidiecky parlament sa presťahoval**
Kancelária VIPA sa 1. februára 2004 presťahovala z doterajších priestorov poskytnutých OZ VOKA na Námestí Štefana Moyzeša 4 v Banskej Bystrici do nových priestorov na Námestí SNP 7. **Nový kontakt:**
Tel.: 048/415 20 22, 0905/55 89 29
E-mail: vipa@vipa.sk

*** Dni vidieka v NR SR**
Slávnostné otvorenie tretieho ročníka Dni vidieka v Národnej rade SR spojené s ochutnávkou plodov vidieka a vernisážou výstavy sa uskutočnil 15. júna 2004 v priestoroch NR SR v Bratislave. Ústredným motívom podujatia bude prezentácia využitia prostriedkov z eurofondov v regiónoch – konkrétne ukážky úspešných projektov realizovaných na vidieku.

*** III. Zasadnutie VIPA**
V dňoch 15. a 16. októbra 2004 sa uskutočnilo III. Zasadnutie VIPA. Miestom jeho konania bude oblasť Hontu. Priaznivci vidieka sa stretnú v Hokovciach, aby spolu diskutovali a vytýčili hlavné línie smerovania činnosti Vidieckeho parlamentu na ďalšie dva roky.

* V sobotu 27. marca 2004 nás vo veku nedožitých 73 rokov navždy opustil náš priateľ **Bohumil Žitňanský**. Jeho srdce dotýklo pri ťažkej dopravnej nehode na ceste zo zasadnutia Predsedníctva VIPA v Humennom. Bol spoluzakladateľom Vidieckeho parlamentu a od začiatku, najprv ako predseda Spolku včelárov Slovenska a neskôr ako fyzická osoba, stál na čele revíznej komisie VIPA. Svojimi cennými radami a bohatými skúsenosťami prispel k úspešnému naplneniu poslania, ktoré si Vidiecky parlament pri svojom vzniku stanovil.

Češť jeho pamiatke!

Aktuálne projekty VIPA

•••• 10 Peter Rusnák

V mesiaci február Vidiecky parlament ukončil dva grantové projekty.

Projekt „Zvýšenie kapacít MVO na vidieku“ bol zameraný na získanie štátnej podpory na financovanie vidieckych manažérov. Začal v júni minulého roku a bol zameraný na prípravu argumentov a podkladov pre advokačnú skupinu, ktorú tvorili predseda VIPA, člen predsedníctva L. Tuba a člen VIPA T. Matúš. Výsledkom je získaná podpora od Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR (Ministerstvo pôdohospodárstva SR takúto podporu odmietlo) na financovanie vidieckych manažérov zo štátneho rozpočtu prostredníctvom integrovanej siete Regionálnych rozvojových agentúr (RRA). Pravidlá a kritéria podpory budú súčasťou nového uznesenia vlády k vytvoreniu siete RRA. Projekt bol podporený čiastkou 149.500 Sk z grantového programu Tvoja Zem Nadácie Ekopolis.

Projekt „Štúdiá kapacít mikroregiónov“ bol realizovaný v mesiacoch január – február 2004 v rámci Technickej pomoci pre Ministerstvo pôdohospodárstva SR s celkovým rozpočtom 199.500 Sk. Jeho cieľom bolo posúdiť súčasnú kapacitu mikroregiónov z hľadiska ich schopnosti využívať štruktúrálnu pomoc a prípadnú integrovanú podporu v podobe programu typu LEADER. Projekt bol realizovaný prostredníctvom dotazníkového prieskumu. Oslovených bolo celkom 241 mikroregionálnych združení, dotazník vyplnilo 76 z nich. Prieskum sledoval 6 základných charakteristík mikroregiónov: ich veľkosť (rozloha a počet oby-

vateľov), ľudské zdroje (počet vyškolených odborníkov pre rozvoj vidieka), technické a kancelárske vybavenie, stav partnerstva (účasť zástupcov sektorov v združení, právna forma), stav priprav rozvojových dokumentov a skúsenosti s realizáciou projektov. Výsledky boli vyhodnotené po jednotlivých krajoch a štatistických jednotkách NUTS II.

Podľa údajov z dotazníkov je v priemernom mikroregióne združených 10 obcí a žije v ňom 9.850 obyvateľov. Vyškolených odborníkov má k dispozícii 32 MR a ich celkový počet je 87. Kancelárske vybavenie má 23 MR a len 20 MR má plateného zamestnanca. Tzn., že v priemere na jednu vybavenú kanceláriu pripadajú 3 MR a jeden zamestnanec takmer na 4 MR (3,8). Celkovo je v mikroregionálnych združeníach 1081 členov, len v tretine MR sú členmi aj podnikatelia alebo občania či občianske združenia. Podiel podnikateľov zo všetkých členov je 13%, podiel občianskeho sektoru 16%. V právnej forme prevažujú združenia právnických osôb – 47%. Stratégiu má spracovanú, alebo rozpracovanú až takmer polovica MR – 37 (48%). Skúsenosti z realizáciou projektov má asi tretina MR.

Štúdiá preukázala, že len šestina mikroregiónov by bola schopná prijať podporu v podobe programu typu LEADER, avšak ukázala aj ich veľký záujem o prípravu rozvojových programov a o vzdelanie miestnych odborníkov (cca 160 žiadostí). Najmä na strednom a východnom Slovensku však nie sú prekážkou vyššej úrovne profesionalizácie manažmentu nepripravení ľudia, ale nedostatok vnútorných zdrojov na ich financovanie a na vybavenie a prevádzku kancelárií.

•

Členská schôdza VIPA v Trenčíne

Andrea Súlovcová

Tohtoročná členská schôdza OZ VIPA sa konala 4. marca v Trenčíne. Na úvod sa prítomným prihovoril Jozef Fabián, podpredseda Trenčianskeho samosprávneho kraja. Vo svojom vstupe ocenil dobrú úroveň spolupráce tejto inštitúcie s Vidieckym parlamentom Trenčianskeho kraja.

Po ňom sa ujal slova predseda OZ VIPA Peter Rusnák. Prítomných podrobne informoval o základných aktivitách plnenia programu, ktorého realizáciu zabezpečovalo predsedníctvo VIPA prostredníctvom jednotlivých výborov, za podpornej činnosti kancelárie. Zároveň poďakoval všetkým, čo sa podieľali na práci v prospech OZ VIPA v roku 2003. Peter Rusnák potom informoval prítomných o pripravách na Dni vidieka v NR SR. Toto významné podujatie sa uskutoční 15.–20. júna a bude sa niesť v duchu prezentácie využitia eurofondov v regiónoch – ukážky úspešných projektov realizovaných na vidieku. Peter Rusnák zároveň vyzval účastníkov schôdze, aby dodali materiály zodpovedajúce téme výstavy a pomohli tak ukázať, že slovenský vidiek je schopný efektívne využiť zdroje z fondov EÚ a kvalitne zrealizovať úspešné projekty.

Následne Jela Tvrdoňová oboznámila účastníkov schôdze s realizáciou opatrenia č. 9 programu SAPARD – technická pomoc pre vypracovanie stratégií sociálneho a ekonomického rozvoja mikroregiónov. Podľa jej slov bude výsledkom celého procesu spracovanie reálneho programu spolu

s akčným plánom pre mikroregión, ktorý bude konfrontovať potreby daného mikroregiónu a zároveň bude podporený finančnými prostriedkami. Ambíciou celého projektu je i mentálne a investičné oživenie územia a snaha dokázať opodstatnenosť integrovaného prístupu k rozvoju vidieka.

Schôdza bola venovaná aj III. Zasadnutiu VIPA, ktoré sa bude konať v dňoch 15.–16. októbra 2004 v Hokovciach, v regióne Hont, a ktorého organizáciou bolo poverené OZ Nádej v Uňatíne a OZ BB VIPA. Účastníci členskej schôdze prijali rezignáciu L. Tubu na post v predsedníctve VIPA a na jeho miesto odsúhlasili Valériu Szomolai.

Na záver členskej schôdze bolo prijaté tlačové vyhlásenie, v ktorom Vidiecky parlament upozorňuje na nutnosť zapracovať do slovenskej legislatívy termín „mikroregión“, pretože v sektorových operačných programoch je tento termín ako prijímateľ štrukturálnej pomoci už zakomponovaný.

Predsedičky stôl, sprava: L. Falán (podpredseda VIPA), P. Rusnák (predseda VIPA), J. Tvrdoňová (čl. predsedníctva VIPA), J. Fabián (podpredseda TSK), S. Ludvighová (čl. predsedníctva VIPA), D. Mitický (predseda VIPA TN)
foto: Ivan Rončák

Stručná informácia o advokačných aktivitách VIPA

Peter Rusnák, predseda VIPA

V prvých troch mesiacoch tohto roku uskutočnilo predsedníctvo nasledovné advokačné aktivity:

Dňa 30. januára sa na Ministerstve pôdohospodárstva SR uskutočnilo rokovanie VIPA (Ludvigová, Rusnák, Tvrdoňová) s ministrom Zsoltom Simonom. Predmetom rokovania boli možnosti zastúpenia VIPA v Monitorovacom výbore SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka. Minister nám odporučil, aby sme prostredníctvom Grémia 3.sektora požiadali o miesto náhradníka. Ministra sme tiež informovali o našich najvýznamnejších podujatiach v roku 2004 – Dňoch vidieka v NR SR a III. Zasadnutí VIPA a požiadali sme ho o účasť a spoluprácu MP SR na týchto akciách, čo minister prisľúbil. Ďalej sme diskutovali o problematike vidieka a jeho riešení v rokoch 2004–2006 a príprave programovacích dokumentoch pre štrukturálne fondy po roku 2006. Pán minister sa otvorene vyjadril, že v rokoch 2004–2006 nie je rozvoj vidieka medzi prioritami MP SR, prisľúbil však spoluprácu s VIPA na príprave dokumentov a hlavne nám prisľúbil podporu pri zavedení štatistickej kategórie „vidiek“. Na záver sme predložili náš návrh dohody o spolupráci medzi VIPA a MP SR, ktorý bude predmetom nášho ďalšieho rokovania na MP SR.

Rokovanie P. Rusnáka s riaditeľom Odboru manažmentu regionálneho rozvoja MVaRR SR Petrom Udvardim sa konalo 18. februára na pôde Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja. Predmetom rokovania bola ďalšia

etapa prípravy podpory financovania vidieckych manažérov. Podpora bude môcť byť realizovaná len prostredníctvom novelizácie uznesenia vlády č. 738/2000 v rámci integrovanej siete Regionálnych rozvojových agentúr (RRA). Do budúceho stretnutia VIPA pripraví prehľad mikroregiónov a vyčíslí potrebu na financovanie vidieckych manažérov podľa územnej pôsobnosti jednotlivých RRA, ako podklad pre prípravu nového uznesenia, ktoré by mala vláda prerokovať v apríli alebo máji 2004.

Dňa 18. februára sa predseda VIPA spolu s predsedom Spolku pre obnovu dediny (SPOD) Františkom Ďurčenkom stretli na MVaRR SR so štátnym tajomníkom Zsoltom Lukáčom. Cieľom stretnutia bolo vzájomné informovanie o budúcnosti Programu pre obnovu dediny v súvislosti s rozvojom vidieka. Zástupcovia VIPA a SPOD požadovali nadrežortnú polohu POD a navýšenie prostriedkov, vzhľadom k veľmi malej možnosti vidieka k získaniu podpory zo štrukturálnych fondov v období 2004–2006. Obe strany sa dohodli, že riešením by mohla byť novelizácia uznesenia vlády č. 222 z roku 1997 a v rámci nej by boli zaviazané viaceré rezorty podieľať sa na spolufinancovaní POD. Vzhľadom k delimitáciám medzi MŽP SR a MVaRR SR otvorenou otázkou ostala administrácia programu. Dohodli sme sa na stretnutí v polovici marca, kde by VIPA a SPOD preložili svoju predstavu ďalšieho fungovania POD.

Na Úrade vlády sa 2. marca uskutočnilo VIPA (Verešpejová, Rusnák) rokovanie s riaditeľkou Odboru regiónov Jarmilou Tomšovou, ktorá zastupovala podpredsedu vlády P. Csákyho. Zástupcovia VIPA v úvode vyjadrili nespokojnosť, že neboli prijatí podpredsedom vlády a na stretnutí tlmočili štyri hlavné požiadavky: zastúpenie VIPA v Rade vlády SR pre regionálnu politiku, vytvorenie štatistickej kategórie „vidiek“, ustanovenie ústredného orgánu pre rozvoj vidieka a vytvorenie finančného nástroja pre integrovaný rozvoj v štátnom rozpočte na rok 2005.

Členská schôdza BB VIPA

Magdaléna Bernátová,
Andrea Súlovcová

Obec Veľká Ves sa stala 4. februára tohto roku miestom konania 2. členskej schôdže OZ BB VIPA. V jej úvode členovia Regionálnej Rady OZ BB VIPA oboznámili účastníkov schôdže so správou o činnosti a hospodárení OZ BB VIPA za rok 2003. Následne Rudolf Gizel, vedúci Odboru regionálneho rozvoja, cestovného ruchu a územného plánu BBSK vyhodnotil spoluprácu BBSK a BB VIPA za rok 2003. Pripomenul veľký význam tejto spolupráce, hlavne pokiaľ ide o tvorbu dokumentov týkajúcich sa regionálneho rozvoja schválených zastupiteľstvom BBSK.

V ďalšej časti schôdže sa jej účastníci rozdelili do štyroch pracovných skupín podľa príslušnosti k jednotlivým regiónom, v rámci ktorých sa snažili zosumarizovať očakávania členov od OZ BB VIPA a VIPA na rok 2004. Medzi očakávania, ktoré vyplynuli z prezentácie výsledkov skupinových prác patrí aj požiadavka na pomoc pri tvorbe plánov sociálneho a ekonomického rozvoja a tiež pomoc pri fungovaní a budovaní partnerstiev. Zástupcovia obcí a mikroregiónov by tiež uvítali nielen viac vzdelávacích možností, ale aj otvorenie emailovej konferencie KC Vidieckeho parlamentu pre širší okruh ľudí a organizácií s cieľom umožniť im tak lepší prístup k relevantným informáciám týkajúcich sa napríklad aktuálnych grantových schém a podávania projektov. Ako veľmi aktuálna sa tiež ukázala aj požiadavka na podporu Komunikačných centier a i-Domov.

Členskú schôdzu sme chceli využiť aj na získanie spätnej väzby voči našej práci. Preto sme jej účastníkom rozdali krátke dotazníky.

Z nich sme sa dozvedeli, že:

- z minuloročných aktivít BB VIPA bolo najlepšie hodnotené ovplyvňovanie politiky pre rozvoj vidieka,
- respondenti od BB VIPA očakávajú najmä pomoc pri získavaní finančných prostriedkov, sprostredkovanie informácií a vzdelávacích možností a pomoc pri realizácii programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja,
- ako najvýznamnejší zdroj získavania informácií našich členov sa ukazujú internet a osobné kontakty, menej už konferencia KC VIPA a časopis *Náš vidiek*,
- dostupnosť informácií o činnosti BB VIPA je v kraji vyššia ako dostupnosť informácií o činnosti VIPA,
- získané informácie respondenti rozširujú najmä vo svojom mikroregióne a vo svojej obci, pričom najčastejšou formou sú osobné stretnutia. Len tretina respondentov šíri informácie aj v iných mikroregiónoch.

Členská schôdza OZ BB VIPA
foto: Jozef Líška

Projekt načúvania

•••• 14 M. Heretová

Pri zlepšovaní komunikácie je VOKA stále s vami

Projekt načúvania je aj po toľkých rokoch stále najžiadanejším našim projektom. Keď chcete zmenu vo svojom okolí, keď chcete vedieť, aký názor majú vaši susedia na nejaký problém, alebo začínate tvoriť stratégiu rozvoja obce, obraciate sa na nás, aby sme vám pomohli nadviazať rozhovor so spoluobčanmi, aby sme k vám prišli s Projektom načúvania.

Tu je rok 2003 v číslach:

Malužiná

Tu sa projekt začal v januári 2003. Vzdelávacích stretnutí sa zúčastňovalo osem ľudí (sami muži – prevažne sa stretávame so ženami). Pôvodne malo byť načúvanie hotové k 1. 6., termín bol posunutý do 31. 8. V lete robil prieskum iba sám iniciátor. Správa nebola zaslaná. Z telefonických rozhovorov: výsledky budú použité pri tvorbe Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHSR). Úspech alebo neúspech? Úspech bude asi v tom, že sa aktivovala skupina občanov, ktorá dosiaľ nekomunikovala v rámci bežiacich projektov v mikroregióne. A tiež to, že zozbierané názory občanov budú akceptované vedením obce pri tvorbe PHSR. Škoda len, že viacerí nevydržali do konca.

Sása

V tejto obci načúvali v čase 16. 9. 2003 až 20. 12. 2003. Počet účastníkov na vzdelávacích stretnutiach sa pohyboval od 16 do

22, počet dvojíc, ktoré navštívili domácnosti s dotazníkmi, bolo 8. Skupina dobrovoľníkov si svoj Projekt načúvania nazvala: Pomôžme obci aj sami sebe.

Ciele projektu: zistiť, ako by ľudia v obci chceli žiť a ako k tomu každý môže prispieť, zlepšiť komunikáciu v obci na rôznych úrovniach, odporučiť vedeniu obce zapracovať výsledky Projektu načúvania do ročných a rozvojových zámerov obce a mikroregiónu. Projektu sa zúčastnilo 30% obyvateľov obce.

T tejto skupine dobrovoľníkov sa podarilo v obci vydávať aj časopis – občasník, kde zverejšňovali priebeh a výsledky projektu načúvania. Niektorými návrhmi, či pripomienkami občanov sa začalo zaoberať aj obecne zastupiteľstvo.

Mikroregión Kľakovská dolina

(zapojené obce: Horné Hámre, Hrabíčov, Kľak)

Tu bol termín komunitného prieskumu od 3. 10. 2003 do 31. 12. 2003. Počet účastníkov na stretnutiach sa pohyboval od 20 do 50, a načúvalo 12 dvojíc. Názov projektu načúvania v tomto mikroregióne bol Pomáhajme si navzájom. Aké si dali dobrovoľníci ciele? Získanie podkladov pre vyhotovenie PHSR MIKROREGIÓNU KĽAKOVSKÁ DOLINA. Projektu sa zúčastnilo 67% obyvateľov zúčastnených obcí.

Mikroregión Zdroje Bielych

Karpát (zapojené obce: Pruské, Mikušovce)

V tomto mikroregióne začali už v lete realizovať PHSR. Keďže vedeniam obce záleží aj na tom, aby sa v stratégii odrazili aj názory a potreby ich občanov, rozhodli sa komunitný prieskum urobiť formou projektu načúvania v termíne 10. 9. – 16. 12. 2003. Žiaľ, dobrovoľníci sa našli len v uvedených obciach. Počet účastníkov na stretnutiach: 10, počet dvojíc: 6, názov projektu: Len spolu to dokážeme – pomáhajme si

Tabuľka: Vyhodnotenie prieskumu

	Pruské	Mikušovce
Počet rozdanych dotazníkov	900	350
Počet vyplnených dotazníkov	295	159
Ženy	160	93
Muži	135	66
Priemerný vek	44	39

navzájom! Ciele projektu: Zistiť názory občanov na dianie v obci, získať nápady a návrhy na zlepšenie kvality života. S výsledkami oboznámiť starostov, obecné zastupiteľstvá, farský úrad, školy, iné inštitúcie. V tabuľke sú ich úspechy v číslach:

- Ako vidieť, občania prijímali prieskum s nedôverou. Vyplynulo to aj z rozhovorov na záverečnom hodnotiacom stretnutí. Napriek tomu sa dobrovoľníci zhodli v tom, že bolo dobré uskutočniť projekt načúvania a pootvoriť dvere vzájomnej komunikácii a dôvere, pretože v uplynulom období na to nebol priestor a všetko sa treba pomaly naučiť.

- Ďalšie projekty načúvania pomáhala občanom realizovať Ingrid Bernáthová v rámci tvorby PHSR v uvedených mikroregiónoch. Stručne vyberám z jej správy:

Mikroregión Žiarske podhorie

Kosorín: Počet účastníkov: 4–7. Samotné načúvanie prebiehalo od 20. 8. do 7. 9. 2003 pod názvom: „Vy hovoríte – my počúvame“. Navštívené domácnosti: 120, počet vrátených dotazníkov: 68, načúvanie realizovali 3 dvojice. Citát dobrovoľníka, ktorý Projekt načúvania realizoval: „Viem, že s ľuďmi sa dá hovoriť otvorene, čo sa mi páči, je to dobrá skúsenosť aj do budúcnosti. Dobrý pocit, že robím niečo pre ľudí a pre obec. Som rada, že som sa zúčastnila a mohla sa s ľuďmi viac spoznať.“

Lovčica-Trubín: Počet účastníkov: 4–13. Načúvanie prebiehalo v termíne od 20. 8. do 22. 9. 2003 pod názvom: „Je to v našich rukách“. Navštívené domácnosti: 346, počet vrátených dotazníkov: 225, načúvanie realizovalo 6 dvojíc.

Janova Lehota: Počet účastníkov: 5–9. načúvanie prebiehalo v čase od 29. 9. do 17. 10. 2003 pod názvom „Počúvame, čo hovoríte“. Navštívené domácnosti: 250, počet vrátených dotazníkov: 42, načúvanie realizovali 4 dvojice.

Lutila: Počet účastníkov: 8–10, samotné načúvanie prebiehalo 25. 8.–20. 9. 2003 pod názvom: „Ako pomôcť obci“. Navštívené domácnosti: 94, počet vrátených dotazníkov: 42 vyplnených úplne, 52 čiastočne, načúvanie realizovalo 7 dvojíc. Citáty dobrovoľníkov, ktorí Projekt načúvania realizovali: „Dozvedel som sa o sebe to, že ma doteraz nezaujímalo, čo chcú ľudia mladší, starší a –starí–. Zaujímalo ma len to, čo chcem ja.“ „Vedel som sa s ľuďmi porozprávať a dohodnúť. Niektorých som videl prvýkrát a rozprával sa s nimi. Bola pri tom sranda.“

Slaská: Počet účastníkov: 5, načúvanie sa uskutočnilo v čase 25. 8.–22. 9. 2003 pod názvom: „Myšlienka má cenu zlata“. Navštívené domácnosti: 163, počet vrátených dotazníkov: 25, načúvanie realizovalo 5 ľudí. Citát z článku v novinách obce

Slaská Hlásnik, ročník 3/2003: „Žiaľ z celkového počtu 163 anketových lístkov sa nám vrátilo vyplnených a odzdaných len 25 ks. To nás mrzí o to viac, že vaše pripomienky odznievajú v krčme, cestou z kostoľa, v autobuse, ale keď ich máte priamo adresovať, už to nepovažujete za potrebné a je vám to jedno.“

Mikroregión Hornohrad

Rovňany: Počet účastníkov: 6–8. Samotné načúvanie prebiehalo od 10. 11. do 24. 11. 2003 pod názvom: „Vy hovoríte, my načúvame – informácie majú cenu zlata“. Navštívené domácnosti: 94, počet vrátených dotazníkov: 56, načúvanie realizovalo 5 dvojíc.

Krná: Počet účastníkov: 6. načúvanie prebiehalo v čase 15. 10.–7. 11. 2003 pod názvom: „Poradte nám“, navštívené domácnosti: 40, počet vrátených dotazníkov: 24, načúvanie realizovali 3 ľudia. Citát dobrovoľníka: „Projekt mi dal nové skúsenosti a poznatky, že práca s ľuďmi je ťažká ale pekná a že ľudia sa boja otvorene povedať, čo si myslia.“

Hradište: Počet účastníkov: 7. Načúvanie prebiehalo: 15. 10.–7. 11. 2003 pod názvom: „Myšlienka má cenu zlata“, navštívené domácnosti: 104, počet vrátených dotazníkov: 90, načúvanie realizovali 4 dvojice.

Málinec: Počet účastníkov: 4–8, načúvanie prebiehalo 1. 12.–21. 12. 2003 pod názvom: „Každý má právo na svoj vlastný názor“. Navštívené domácnosti: 460, počet vrátených dotazníkov: 273, načúvanie realizovalo: 5 dvojíc + 1.

V ostatných obciach (Uhorské, Ozdín a Cinobaňa) sa ešte načúva.

Ako vidieť hlavné ciele nášho Projektu načúvania – začať komunikáciu občanov o spoločnej budúcnosti a aktivizovať ľudí

k zmenám – sú veľmi dobre využiteľné pri tvorbe rozvojových stratégií obcí a mikroregióniv, ak ich chcete robiť podľa doporučenej Miestnej agendy 21, teda za spoluúčasti verejnosti. Naša organizácia reaguje na potreby spoločnosti a tak postupne Projekt načúvania ako samostatný program ukončíme, ale budeme ho využívať ako účinný nástroj, keď vám budeme pomáhať tvoriť vaše Programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja v obciach, či mikroregiónoch.

Vidiecky komunitný fond, n. f. / Živá voda...

Darina Saxunová

*„Ubývá miest kam chodila pro vodu
starodávná milá
kde laně tšily žizeň, kde žila rosnička
a poutníci skláněli se nad hladinou
aby se napili z dlaní.
Voda na to vzpomíná
voda je krásná
voda má
voda má rozpuštěné vlasy
chraňte tu vodu
nedejte aby osleplo
prastaré zrcadlo hvězd“*

Jan Skácel

Vidiecka živá voda

Obecné studne – kedysi pýcha a krása centier obcí, často neutrálna pôda na diskutovanie a riešenie občianskych problémov. Miesta opradené legendami o zázračných uzdraveniach, významné zdroje pitnej a úžitkovej vody pre domácich, pocestných i zvieratá. Čo sa s nimi stalo?

S rozmachom technickej infraštruktúry a spoločenskými zmenami studne zdanlivo stratili svoje opodstatnenie, boli zanedbávané, niekedy úmyselne ničené, zasypávané ako nechcený znak tradičného spôsobu života. Voda v nich sa stratila, stala sa stojatou, páchnucou, mŕtvou bez života. VKF chce projektom Vidiecka živá voda prispieť k riešeniu problému nedostatku pitnej a úžitkovej vody v dôsledku straty a znečistenia verejných vodných zdrojov – obecných studní – vo vidieckych obciach. Cieľmi projektu je v obciach účastníkov

VKF dosiahnuť návrat kvalitnej vody, prispieť k trvalo udržateľnému hospodáreniu s vodou a podporiť rozvoj vidieckych komunit ich zapojením do verejného rozhodovania.

Vidiecku živú vodu hľadajú obyvatelia 14 obcí a združení v troch etapách. Prvú pod názvom „Vidiecke debaty o vode“ viedol pozvaný odborný lektor Mgr. Rudolf Pado, predseda občianskeho združenia TATRY. Na spoločných večerných stretnutiach sa občania dozvedeli informácie o trvalo udržateľnom hospodárení s vodou a o starostlivosti o krajinu v súvislosti s vodou. Sprievodnou akciou bola prehliadka výstavy „Toky nie sú stoky“. Druhou etapou je mikrograntový program VKF: príprava, podpora a realizácia projektov na obnovu obecných studní. VKF očakáva projekty svojich účastníkov do 31. marca 2004 a na jeden projekt ponúka 10.000 Sk. Tretou etapou je vydanie brožúry „Každá studňa má svoj príbeh“, kde budú predstavené obnovené studne, historické legendy, zaujímavé obrázky a tiež tí, ktorí živú vodu na vidieku hľadali.

Viac sa o priebehu projektu môžete dozvedieť na webovskej stránke VKF www.vkf.sk. Ak chcete podporiť obnovu obecných studní na vidieku, pošlite svoj dar pod názvom **Vidiecky vodný program** na účet Vidieckeho komunitného fondu, n. f., (VKF) č. ú. 2051171001/5600. O využití darov poskytne VKF informácie verejne.

Každý, kto na adresu VKF: Nám. Š. Moyzesa 4, 974 01 Banská Bystrica pošle informácie o obecnej studni v mieste svojho bydliska a uvedie svoju adresu, bude zaradený do žrebovania o brožúru „Každá studňa má svoj príbeh“. Piaty z vás ju dostanú koncom októbra 2004.

*Projekt Vidiecka živá voda podporila
Nadácia Ekopolis.*

Protierózne a vodozádržné prehrádzky

Rudolf Pado, OZ TATRY

•••• 18

V mnohých obciach Slovenska sa v dôsledku vzrastajúcich extrémov počasia zvyšuje výskyt privalových dažďov. Jedným z možných riešení, ako spomaliť odtok vody z krajiny a taktiež zamedziť odplaveniu pôdy je budovanie umelých prekážok v suchých rokliach a vo výrazných erózných výmolochoch. Prehrádzky vyvolávajú sedimentáciu unášaného materiálu pred prekážkou a bránia tak zanášaniam kanalizácie v obciach. Lacné riešenie umožňuje ušetriť finančné prostriedky vynaložené na čistenia kanalizácie od naplavených sedimentov.

Prehrádzky budujeme z miestneho materiálu a to najmä dreva alebo vrbových prútov. Pri využití oboch materiálov je potrebné vykopat do brehov suchej rokľe 30–50 cm hlbokú ryhu, do ktorej budú prečnievajúce konce materiálu „zapažené“ a následne zasypané a zhutnené výkopovým materiálom, aby sa zabránilo vytrhnutiu prehrádzky vodným prúdom.

Na prehrádzkach sedimentuje unášaný materiál, čo bráni zanášaniam kanalizácie
foto: Rudolf Pado

Pri použití vrbového materiálu je potrebné podľa dĺžky prehrádzky zhotoviť potrebný počet (1 kus na 10–15 cm dĺžky prehrádzky) vrbových kolov dlhých podľa zvolenej výšky prehrádzky (spravidla volíme koly od 60 cm dĺžky vyššie). Vrbové koly zarazíme aspoň 30 centimetrov hlboko v nami zvolenej línii prehrádzky vo vzdialenosti 10 až 15 cm od seba. Vzniknutú štruktúru následne husto vypletieme pripravenými vrbovými prútmi, ktorých oba konce „zapažíme“ v bočnom výkope a zasypeme výkopovou zeminou.

Pracovný postup pri využití dreva (hrubších dosiek, žrdoviny, štiepanej guľatiny a pod.) je obdobný. Akurát drevený materiál ukotvujeme pripravenými kolíkmi z oboch strán prehrádzky. Technicky zdatnejší môžu prehrádzky budovať s využitím miestneho kameňa metódou výstavby tzv. suchých múrov. Pri veľkom odnose a zachytávaní unášaného materiálu môžeme v suchej rokline získať kaskádovitú štruktúru vyplnenú materiálom. V takomto prípade môžeme nové prehrádzky umiestňovať medzi predchádzajúcimi.

Uvedené riešenie je vzhľadom k iným investíciám veľmi lacné, pretože umožňujú využívať miestne stavebné materiály a pracovnú silu miestnych ľudí.

•

OSN o vode

Rudolf Pado, OZ TATRY

Svetová správa o vývoji stavu vody – Voda pre ľudí, voda pre život – je najsúhrnnejší, najaktuálnejší prehľad o stave zdrojov. Prezentovaná na Treťom svetovom fóre o vode (Kyoto, Japonsko, 16.–23. marec 2003) predstavuje najdôležitejší vedecký príspevok do fóra a pre 2003 – Medzinárodný rok pitnej vody, ktorý bol vyhlásený

UNESCO a OSN, Oddelením pre Hospodárske a Sociálne záležitosti.

Zostaviť správu pomohli všetky úrady a komisie OSN, ktoré sa zaoberajú problematikou vody. Prvýkrát museli spolupracovať na zmonitorovaní pokroku proti s vodou spojeným cieľom v takých oblastiach, ako je zdravie, potrava, ekosystémy, mestá, priemysel, energia, rizikové riadenie, ekonomické hodnotenie, zdieľanie zdrojov a kontrola. 23 partnerov OSN zriadilo Program hodnotiaci vodu na svete, ktorého sekretariát je zastúpený UNESCOm.

„Zo všetkých sociálnych a prírodných kríz, ktorým ľudstvo čelí, je vodná kríza jednou, čo leží v srdci nášho prežitia a našej planéty Zeme,“ povedal generálny riaditeľ UNESCO Koščiro Matsuura.

„Žiadny región nebude ušetrený od vplyvu vodnej krízy, ktorá sa dotýka všetkých foriem života, od zdravia detí po schopnosť štátov zabezpečiť jedlo pre svojich obyvateľov,“ hovorí pán Matsuura. „Vodné zásoby sa znižujú, kým požiadavky na vodu dramaticky rastú do neudržateľnej úrovne. V ďalších 20-tich rokoch sa očakáva, že priemerná zásoba vody na osobu poklesne o tretinu.“

Viac na www.wateryear2003.org

Vidiecky komunitný fond, n. f. / Pre deti

Darina Saxunová

Na vidieku i v meste – voľnočasové príležitosti, kde ste?

Odpoveď na túto otázku začali prostredníctvom spoločného projektu VKF hľadať deti a ich dospelí spolupracovníci v Nemciach, Polomke, Ostrej Lúke, Malej Lehote, Uňatine a na Základnej škole Tatranská 10 v Banskej Bystrici. Odborným pedagogickým garantom a sčasti lektorom projektu je Dušan Rončák, z ktorého ťochvíľa bude učiteľ slovenského jazyka a histórie a ktorý si svojim optimistickým prístupom hneď získal sympatie detí.

Vďaka podpore z Fondu Hodina deťom, Komunitnej nadácii Zdravé mesto Banská Bystrica a samotným aktérom projektu môže doteraz 75 detí vekovej skupiny 10–15 rokov na vidieku a v meste prostredníctvom tvorivých stretnutí spoznávať prostredie, v ktorom žijú a zoznámiť sa s možnosťami pre aktívne trávenie voľného času.

Projekt začal v auguste 2003 a počas prvých týždňov prebiehali miestne stretnutia osobitne s deťmi a dospelými. Obe skupiny v rámci aktivity „Podme vymýšľať“ dali dokopy desiatky návrhov, ako sa dá skvele využiť voľný čas na vidieku. Hoci sa niektoré námety na prvý pohľad zdali podľa ich výmyselníkov „streštené“, šikovné detské hlávky ich napokon pretavili do podoby, ktorá má len krôčik k realizácii. Dospelým sa na začiatku veľmi vymýšľať nechcelo, ale po prvých minútach v ničom nezaostali za deťmi, ba obohatili zásobu

nápadov o aktivity, ktoré oni sami kedysi ako malí robievali.

Projekt potrvá do konca mája 2004 a okrem pravidelných aktivít na miestnej úrovni raz v týždni je v ponuke spolu šesť spoločných náučno-zábavných pobytov, päť na vidieku a jeden v Banskej Bystrici.

Prečo práve detí od 10 do 15 rokov?

Deti vo veku 10–15 rokov začínajú viac rozmyšľať o zmysluplných možnostiach trávenia voľného času, majú vyhranenejšie záujmy, začínajú sa aktívne zapájať do krúžkov, uvedomujú si účasť na spoločenskom živote. Dokážu spracovať a iným podať viac nových informácií. Rastie ich osobnostná kapacita. Na druhej strane sa veková hranica 10 rokov stáva „vstupnou bránou“ pre negatívne faktory, ako sú alkoholizmus, drogy, túlanie sa. Deti hľadajú autoritu a vzory. Táto skupina je veľmi tvárna a komunikatívna, preto platí, že včasná a preventívna práca je pomoc dvojnásobná.

Voľnočasové aktivity, kde ste...
kresba: Viktória Furová

Deti do 10 rokov majú tendenciu opakovať to, čo robia ich rovesníci či staršie deti, preto na nich aktivity projektu môžu pozitívne vplyvať. Mladí nad 15 rokov hľadajú príležitosti, kde by mohli vyniknúť ich osobnosti a ich schopnosti. Vplyv tohto projektu by mohol viesť k objaveniu a podchyteniu budúcich komunitných lídrov.

Ľudia z obcí, v ktorých deti žijú a vyrastajú majú vplyv na ich formovanie, spôsoby a možnosti trávenia voľného času. Dospelí potrebujú nové impulzy a motiváciu, aby chceli a vedeli vytvárať a podporovať príležitosti a možnosti voľnočasových aktivít pre svoje deti. Prostredníctvom tohto projektu ich môžu získať.

Skupina vidieckych detí vo veku 10–15 rokov sa dostáva do značne problematickej situácie, keď sa zatvárajú vidiecke školy. Deti musia dochádzať do škôl v iných dedinách, či mestách. Tým sa oslabuje vzťah k vlastnej obci, strácajú sa väzby medzi deťmi i väzby k ostatným obyvateľom. Aj z dôvodu časových strát spojených s cestovaním nemajú tieto deti príležitosť zapojiť sa do školou organizovaných voľnočasových aktivít, navrhnuť nové možnosti, prípadne v ich vlastných dedinách nemajú podporu zo strany dospelých, často zo strany vlastnej rodiny. Pokiaľ samé deti neprídu s nápadmi, čo by chceli a mohli vo voľnom čase robiť, nenaučia sa požiadať o pomoc a podporu, ak nedostanú možnosť aktívne sa zapojiť do spoločenského života, existuje veľké ohrozenie, že stratia pozitívnu motiváciu. Následne chcú odísť do miest a aj týmto spôsobom sa štartuje starnutie, až „vymieranie“ vidieka.

Deti v mestách majú podstatne viac príležitostí pre strávenie voľného času, ale v mestách dochádza k nárastu anonymity, individualizmu. Deťom chýba bližší kontakt s prírodou, priame spoznávanie svojho širšieho okolia, slovenských tradícií.

Mestské deti potrebujú konfrontáciu s náročnejšími podmienkami vidieckych detí, aby dokázali oceniť tie príležitosti, ktoré sú im poskytované v meste.

Spomenutá veková skupina prechádza na stredné školy, kde podľa výsledkov odborných výskumov Ústavu informácií a prognóz školstva prebieha v oblasti voľného času osamostatňovanie jednotlivcov veľmi intenzívne, avšak vysoké percento mládeže je stále ovplyvňované rodinou. Veľký vplyv na formovanie mladého človeka má názor priateľov, či partie, ktorou by mohla byť práve partia z projektu Na vidieku i v meste. Viac informácií a obrázkov z našich akcií nájdete na www.vkf.sk.

Chcete podporiť deti na vidieku? Napište na adresu VKF, Nám. Š. Moyzesa 4, 974 01 Banská Bystrica, čo robia deti vo voľnom čase u vás v obci. Vaše príklady budú inšpiráciou pre ďalší rozvoj detských aktivít.

Pošlite svoj finančný dar pod názvom **Vidiecky detský program** na účet Vidieckeho komunitného fondu, n. f., (VKF) číslo účtu 2051171001/5600. O využití darov poskytnete VKF informácie verejne.

Vidiecky parlament Žilinského kraja – OZ VIPA ZA

*Peter Bronček,
predseda VIPA ZA*

Ustanovujúca schôdza OZ VIPA ZA sa uskutočnila 8. 1. 2003 a jeho stanovy boli následne oficiálne zaregistrované na Ministerstve vnútra SR.

Hlavným dôvodom založenia OZ VIPA ZA bola snaha zlepšiť kvalitu života na vidieku v rámci Žilinského samosprávneho kraja prostredníctvom pomoci pri vytváraní verejno-súkromných mikroregionálnych partnerstiev, ktoré budú spoločne s občanmi plánovať a realizovať rozvojové aktivity vo vidieckom priestore.

Dňa 20. marca 2003 bola slávnostne podpísaná zmluva medzi Žilinským samosprávnym krajom a OZ VIPA ZA. Jeden z hlavných bodov vyplývajúcich z tejto zmluvy bolo vytvorenie spoločnej pracovnej skupiny zloženej zo zástupcov ŽSK a VIPA ZA za účelom vytvorenia Akčného plánu rozvoja vidieka ŽSK. V súčasnosti sme v stave spracovania SWOT analýz podľa jednotlivých sektorov. Výsledkom zmluvy o spolupráci je tiež účasť zástupcov VIPA ZA v niektorých komisiách pôsobiacich pri VÚC.

Najnovšou aktivitou Vidieckeho parlamentu Žilinského kraja je ponuka na vytvorenie partnerskej spolupráce s existujúcimi Regionálnymi rozvojovými agentúrami, ktoré sú zaradené v Integrovannej sieti RRA MVarR SR.

Predsedníctvo VIPA ZA rešpektuje prirodzené, historické členenie vo vnútri ŽSK. Preto sú v ňom zastúpení členovia za Liptov (Vlasta Körnerová), Turiec (Jana Mikušáková), Oravu (Eva Blíšáková), Kysuce (Peter Bronček) a Žilinu (Gabriela Podolanová a Ján Trajčík).

V kraji pôsobí v rámci integrovanej siete regionálnych rozvojových agentúr 5 RRA: Agentúra pre regionálny rozvoj v Žiline, RRA Kysuce (so sídlom v Čadci), RRA Turiec (so sídlom v Martine), Agentúra pre regionálny rozvoj SEVER (so sídlom v Dolnom Kubíne) a RRA Liptov (so sídlom v Liptovskom Hrádku). Okrem nich k najvýznamnejším podporným a servisným miestnym inštitúciám pre rozvoj vidieka v kraji patrí A-projekt, n. o., Liptovský Hrádok.

Ku koncu roka 2003 bolo v kraji registrovaných spolu 26 mikroregionálnych združení. Sedem z nich si v tomto roku podalo prihlášky za členov OZ VIPA ZA. V roku 2003 bolo v OZ VIPA ZA registrovaných celkom 18 členov, všetci boli fyzické osoby.

•

Predsedia R-VIPA, sprava: Peter Bronček, Peter Rusnák, Dušan Mitický, Peter Harďoň
foto: Ivan Rončák

Vidiecky parlament Trenčianskeho kraja – OZ VIPA TN

*Dušan Mitický,
predseda VIPA TN*

Ustanovujúca schôdza VIPA TN sa zišla 22. 1. 2003, jeho stanovy boli zaregistrované na Ministerstve vnútra SR 13. 2. 2003. Po rokovaniach s Trenčianskym samosprávnym krajom (TSK) došlo dňa 16. mája 2003 k slávnostnému podpísaniu zmluvy o spolupráci.

Hlavným cieľom založenia VIPA TN bolo združiť aktívny vidiek ku spolupráci pri príprave vidieckeho priestoru na vstup do EÚ, vybudovať kapacity v rámci mikroregiónov a verejných partnerstiev na programovanie vidieka a získavanie prostriedkov z fondov EÚ. Chceme však i pomáhať samosprávam zvyšovať úroveň života ľudí na vidieku.

V mesiacoch marec až máj prebiehali prostredníctvom OÚ stretnutia so starostami obcí v celom kraji. Predseda VIPA TN

asistoval pri príprave a zakladaní mikreregiónov Teplička, Ladce a Uhrovecká dolina. Spolupráca s TSK sa začala rozvíjať najmä s podporou predsedu a podpredsedu TSK. Napĺňanie tejto spolupráce sa dialo hlavne v spoločných aktivitách s regionálnym odborom TSK. VIPA TN asistoval obciam a mikreregiónom pri tvorbe projektov do Grantovej schémy cestovný ruch (MR Teplička) a do projektov Grantovej schémy miestny a regionálny rozvoj (MR Magura-Strážov, Dubová, Mesto Nemšová). Sedemčlenné predsedníctvo VIPA TN pôsobilo v roku 2003 v nasledovnom zložení: predseda Dušan Mitický a členovia Ladislav Hudák, Ladislav Centár, Milan Staňo, Slávka Prekopová, Mária Záležáková a Hana Baczková. Predsedom revíznej komisie bol Milan Došek a jej členmi Katarína Janečková a Lubomír Juríček.

Najvýznamnejšími podpornými a servisnými miestnymi inštitúciami pre rozvoj vidieka v kraji sú Trenčianska regionálna rozvojová agentúra Trenčín a Regionálna rozvojová agentúra – ZRRHN Prievidza.

Ku koncu roku 2003 pôsobilo v TN kraji celkom 32 mikreregionálnych združení, 14 z nich bolo aj členom OZ VIPA TN.

V roku 2003 bolo v OZ VIPA TN registrovaných celkom 37 členov, z toho 15 právnických a 22 fyzických osôb.

•

Vidiecky parlament Prešovského kraja – VIPA PO

23 •••••

*Peter Harďoň,
predseda VIPA PO*

Vidiecky parlament Prešovského kraja vznikol v júni 2003 ako združenie právnických osôb. Jeho zakladateľmi sú Mikreregión Levočské vrchy-Západ, Regionálna rozvojová agentúra Tatry-Spiš a Združenie pre rozvoj cestovného ruchu Domaša.

Cieľom založenia VIPA PO bolo združiť subjekty, ktoré majú záujem o aktívnu prácu pri rozvoji vidieckeho priestoru v Prešovskom kraji a prispieť tak k vytváraniu podmienok pre kvalitnú spoluprácu na pilieroch partnerstva.

V uplynulom roku sa činnosť VIPA PO sústredila na prezentáciu svojho poslania čo najširšej časti potenciálnych partnerov, ktorá má byť predpokladom na postupné sieťovanie inštitúcií a posilňovanie rozvojového potenciálu v kraji. Prezentácie sa

uskutočnili vo všetkých regiónoch v Prešovskom kraji: na Spiši (v Poprade), na Hornom Zemplíne (v Humennom) a na Šariši (v Prešove). O veľkom záujme o ciele, ktoré si stanovil VIPA PO svedčí aj fakt, že sa ich okrem hostí zúčastnilo vyše 300 osôb, prevažne starostov obcí.

•••• 24

V novembri navštívili predstavitelia rakúskej vlády a zástupcovia známych kúpeľov z Loipenzdorfu obec Vrbov, kde sa nachádzajú termálne pramene. Pri tejto príležitosti sa uskutočnila aj naša prvá medzinárodná konferencia o využívaní geotermálnych prameňov v rozvoji regiónu. Predseda VIPA PO prezentoval organizáciu aj na osobitných stretnutách s predsedom Bratislavského samosprávneho kraja Ľubom Romanom a s prezidentom SR Rudolfom Schusterom pri ich návštevách Kežmarku.

V kraji pôsobia štyri regionálne rozvojové agentúry: Krajská rozvojová agentúra Prešov, RRA Humenné, RRA Tatry-Spiš so sídlom v Kežmarku a RRA Svidník. O ne sa v budúcnosti môžu oprieť aj aktivity VIPA PO, pretože jedna z nich – RRA Tatry-Spiš je aj jedným zo zakladateľov VIPA PO.

Ku koncu roku 2003 bolo v PO kraji registrovaných celkom 38 mikroregionálnych združení. Osem z nich si v tomto roku podalo prihlášky do VIPA PO.

•

Vidiecky parlament Banskobystrického kraja – OZ BB VIPA

*Peter Rusnák,
predseda OZ BB VIPA*

Bol založený v januári 2002 na stretnutí iniciatív kraja v Detve, formálne bolo OZ BB VIPA zaregistrované dňa 28. 1. 2003 na MV SR.

Hlavným cieľom BB VIPA je zlepšenie pripravenosti vidieka BB kraja na vstup do EÚ a na čerpanie štrukturálnej podpory. Činnosť BB VIPA je úzko koordinovaná s Banskobystrickým samosprávnym krajom (BBSK), s ktorým má od apríla 2002 uzavretú dohodu o spolupráci. Predseda Regionálnej rady BB VIPA je členom Komisie regionálneho rozvoja BBSK.

V rámci projektu „Zvýšenie účasti verejnosti na rozvoji vidieka“ podporeného od NOS-OSF sa v spolupráci s partnermi uskutočnilo spolu 80 stretnutí so starostami a inými

socioekonomickými partnermi v mikroregiónoch. Asi 2400 účastníkov na nich získalo informácie o EÚ, jej štrukturálnych fondoch a o tom, ako sa pripraviť na ich využívanie. Súčasťou projektu bolo aj spracovanie a vydanie brožúr a metodických príručiek, ktoré majú pomôcť orientovať sa v spomenutých oblastiach.

BB VIPA sa aktívne zapojila do príprav a realizácie projektu „Informačné technológie – cesta rozvoja zamestnanosti na vidieku“, realizovaným KÚP B. Bystrica v rokoch 2002–2003. V rámci tohto projektu bolo vyškolených cca 100 ľudí pre prácu vidieckych manažérov, bolo zriadených 20 i-Domov a vytvorených 40 pracovných miest.

Okrem toho BB VIPA získal v roku 2003 z grantového programu Tvoja Zem podporu na advokačné aktivity pre uchovanie osobnej dopravy na regionálnych železničných tratiach a ich zapojenie do integrovanej siete verejnej dopravy, v rámci ktorého vypracoval model integrovanej verejnej dopravy na regionálnych tratiach v BB kraji.

Regionálna rada BB VIPA má 7 členov, z toho 4 sú predsedami Regionálnych výborov (Gemer, Horný Hron, Novohrad a Stredný Hron). Každý regionálny výbor koordinuje činnosť cca 12 mikroregiónov. V kraji je funkčných 15 KC a 20 i-Domov. Najvýznamnejšími podpornými, servisnými miestnymi inštitúciami pre rozvoj vidieka sú OZ KRTKO (B. Bystrica), OZ OZVENY (Hrachovo), VYDRA (Čierny Balog) a OZ FUNDAMENT (Rimavská Sobota).

Ku koncu roku 2003 bolo v BB kraji registrovaných celkom 49 mikroregionálnych združení. Z nich 32 si v tomto roku podalo prihlášky za členov OZ BB VIPA. V roku 2003 bolo v OZ VIPA registrovaných celkom 25 členov, z toho 11 právnických a 14 fyzických osôb.

Agrofilitropia a rozvoj vidieka/

projekt VOKA

M. Heretová

Poľnohospodári – významní partneri v rozvoji obcí a regiónov

Naša organizácia pôsobí na slovenskom vidieku už päť rokov a pomáha ľuďom vo vidieckych sídlach riešiť ich problémy spoločne „zdola nahor“: zlepšovaním vzájomnej komunikácie, vzdelávaním, získaním nových zručností a poznatkov, budovaním miestnych kapacít.

Zájemcovia o našu pomoc a spoluprácu sú prevažne občania, miestne samosprávy a miestne občianske združenia. Hoci každý z nich považuje podnikateľov za dôležitých a kľúčových ľudí v rozvoji vidieka, málokto ich prizýva k rozvojovým programom, či spolupracuje na partnerskej báze. Treba priznať, že často je to aj pre nezaujem miestnych podnikateľov, alebo pre nepochopenie vecí.

Podnikatelia – tvorcovia miestnej ekonomiky sú vnímaní často iba ako podporovatelia – „sponzori“ miestnych aktivít. A aj oni sami málokedy docenia význam a dosah svojej podpory, alebo miesto v regionálnych rozvojových partnerstvách.

Rozhodli sme sa preto vytvoriť projekt, kde by dostali priestor na nové informácie a poznatky práve najsilnejší a najpočetnejší podnikatelia na slovenskom vidieku – poľnohospodárske družstvá. Často sú jedinou oporou miestnych občianskych snáží. V projekte Agrofilitropia a rozvoj vidieka sa našim partnerom stal Zväz poľnohospodárskych družstiev a obchodných spo-

ločnosti SR. Za jeho pomoci uskutočňujeme na Slovensku v rámci uvedeného projektu informačno – vzdelávacie semináre.

••••• **26**

Naše skúsenosti poukazujú na to, že bez účasti poľnohospodárskych ale aj iných podnikov v miestnych a regionálnych partnerstvách nie je zaručená stabilita rozvoja.

Seminár je zameraný na spôsoby riešenia najbežnejších problémov vo vidieckych komunitách, možnosti komunikácie a spolupráce miestnych lídrov, na ujasnenie si vlastnej pozície a úlohy v miestnom rozvoji. Dôležitou súčasťou je aj význam darcovstva a cielenej podpory. Určený je predovšetkým vedeniam poľnohospodárskych podnikov (predsedom, riaditeľom a ich zástupcom, prípadne ekonómom, či pracovníkom, ktorí majú na starosti kontakt s verejnosťou). Rozvoj na vidieku nie je možné robiť účinne bez spolupráce všetkých, ktorí v území žijú a pracujú.

V rámci projektu je spracovávaná metodika pre stanovenie si stratégie darcovstva pre podniky, ktorá vyjde v podobe príručky. Projekt končí v máji tohto roku.

Tentoraz vám prinášame stručný obsah jednotlivých tém seminára. S niektorými ste sa stretli podrobnejšie už v minulom čísle, preto ich len vymenujeme. V nasledujúcom čísle sa s vami podelíme o skúsenosti z tohto projektu.

Témy:

1. Komunitný rozvoj ako základ pre ekonomické napredovanie

- pyramída komunitných problémov,
- pyramída komunitného rozvoja,
- priamka rozvoja vidieckych komunít,
- mikroregióny – spoločné územie a podmienky pre rozvoj, stupne rozvoja mikroregiónu.

2. Aktuálne informácie o možnostiach financovania projektov z fondov EÚ

3. Sieťovanie (vytváranie sietí na miestnej úrovni)

- Na čo sú nám siete (funkcie, význam, dopad)?
 - a) podporuje vzájomnú komunikáciu,
 - b) spája miestnych lídrov, organizácie,
 - c) zachytáva viac informácií,
 - d) urýchľuje a zefektívňuje výmenu informácií,
 - e) umožňuje výmenu skúseností, vzájomnej pomoci,
 - f) šetrí čas, ľudské sily, peniaze,
 - g) posilňuje spolupatričnosť.

- Vytvárame siete (ciele, partneri – účastníci – užívatelia, systém, pravidlá) Musíme mať jasnú predstavu o tom, čo chceme dosiahnuť vytvorením siete, aké sú naše ciele. Napríklad:

- a) zachytiť čo najviac našich klientov/zákazníkov, aby sa neobrátili na konkurenciu,
- b) vzájomná komunikácia
- c) výmena informácií,
- d) výmena skúseností,
- e) ponuka služieb,
- f) spoznávanie sa navzájom,
- g) spolupráca,
- h) spoločné projekty/produkty,
- i) rozvoj komunity.

- Staráme sa o siete (funkčnosť, koordinácia)

Kedy je sieť funkčná: fungujúce spojenia, rýchla, aktuálna, efektívna výmena informácií, prisun nových informácií, aktuálne databázy, ľahký prístup, mať osoh/byť osožný, pocit spolupatričnosti. Kto a ako by to mal zabezpečiť?

- Štruktúra siete
 - a) správca/koordinátor (profesionálny, dobrovoľník),

- technická údržba (miesto, cesty, spojenia),
 - udržiavanie vzťahov,
 - zostavenie a aktualizácia databáz kontaktov, informácií, ponuky, dopytu,
 - operatívnosť, prepojenie rôznych sietí,
 - funguje ako vstupná brána,
- b) podporná skupina („pevné body, piliere“)
- spoločné projekty,
 - kontrola,
 - schopnosť dočasne zastúpiť koordinátora
- c) členovia/užívatelia
- využívajú ponuku a možnosti siete,
 - prinášajú nové informácie, kontakty, skúsenosti,
 - vytvárajú „podsiete“ – tematické siete,
 - vytvárajú partnerstvá, spolupracujú, vytvárajú väzby

Dôležitá je komunikácia medzi jednotlivými zložkami siete.

4. Partnerstvo troch sektorov

- Kto vytvára verejno-súkromné partnerstvo,
- Význam a úlohy partnerov vo verejnom živote,
- Silné a slabé stránky sektorov – vzájomné dopĺňanie a podpora.

5. Filantropia – ciele, stratégia, filantropický plán

- Darcovstvo – forma komunikácie s verejnou, službou,
- Plán darcovstva firmy (filantropická stratégia).

A. Analýza súčasného stavu

- aké dary poskytujeme (finančné, materiálne, služby),
- aká je ich celková hodnota,
- aká je ich minimálna a maximálna výška darovanej sumy,
- koľko je prijímateľov,
- ako sledujem použitie (účasťou na akcii, správa v tlači, predložením vyúčtovania, predložením správy o projekte, výročná správa...),

- ako sledujem efektívnosť a prospech darov,
- aká je prospešnosť pre firmu.

B. Ciele darcovstva

- súvis alebo kontrast s poslaním firmy,
- smerovanie firmy do budúcnosti,
- prieskum potrieb a prijímateľov,
- ciele, výber cieľových skupín.

C. Cesty (spôsoby) dosiahnutia cieľov (vyhodnotenie výhod a nevýhod)

- priame dary na aktivity,
- podpora projektov/častí,
- spolupráca na aktivitách/projektoch,
- podpora cez nadácie/neinvestičné fondy,
- investície do rozvoja – získavanie ďalších zdrojov,
- spoločný postup s inými organizáciami,
- založenie organizácie – vytvorenie partnerstva,
- využitie existujúcej organizácie,
- spoločné plánovanie aktivít,
- koordinátor,
- poukázanie 2% z dane konkrétnemu adresátovi.

D. Ľudia – kto sa bude touto problematikou zaoberať, koľko času tomu bude venovať

E. Kapacita darov

- celková suma finančných darov,
- množstvo a hodnota nefinančných darov, služieb.

F. Vytvorenie filantropického plánu (1–2 roky)

- ciele,
- časový harmonogram,
- rozpočet,
- osobná zodpovednosť.

•

Maťko vydrž, máme ťa všetci veľmi radi

Lubica Machavová

Dňom zalúbených je už tradične 14. február. Je dňom lásky a porozumenia. V tomto duchu sa niesol benefičný koncert „Pieseň ako dar“ v kultúrnom dome v Cinobani, venovaný nášmu malému spoluobčanovi Maťkovi Korimovi, ktorý statočne bojuje so zákernou onkologickou chorobou.

Jedenásročný Maťko už bojuje s týmto ochorením viac než rok a drží sa naozaj statočne, i keď mu život už neraz visel na vlásku. Snažíme sa mu pomôcť, ako sa dá. Raz pekným slovom, inokedy krásnymi listami od spolužiakov, návštevami v čase, keď sa cíti lepšie, blahoželaniami z príležitosti narodenín, či finančnou pomocou z výťažku dobrovoľných zbierok.

Len nedávno sme získali finančné prostriedky z firmy Orange, keď sme vypracovali projekt pod názvom Darujte Vianoce Maťkovi. Peniaze sme využili na nákup darčiekov pre Maťka, ale aj pre ostatné deti z onkologického oddelenia Roosweltovej nemocnice v Banskej Bystrici. Tentoraz sme sa však spojili viacerí. Koncert, ktorého hlavnými organizátormi boli Obecný úrad v Cinobani, manželka Havrdovci, Michal Marko a nemaľým dieťom sa pričínili aj žiaci a pedagógovia zo Základnej školy a Materskej školy v Cinobani, bol venovaný Maťkovi symbolicky práve v deň lásky a porozumenia.

V kultúrnom dome sa o 14. hodine zišlo okolo 300 občanov obce, ktorí chceli duševne, finančne, ale hlavne srdcom podporiť Maťka a jeho rodičov. Práve v tých chvíľach, keď sa Maťkovi spievalo, tancovalo,

hralo, či recitovali krásne Rúfusove Modlitbičky, Maťko ležal v nemocnici v blízkosti svojich najbližších a prežíval jedny z najťažších chvíľ svojho života. Chvilami zazvonil mobil, pretože Maťko chcel aspoň cez telefón vnímať atmosféru tohto krásneho podujatia, ktoré bolo jedinečné. Na podujatí vystúpili so svojím programom deti zo základnej a materskej školy. Maťkov brat Miňo sa snažil na chvíľu zabudnúť na trápenie a rozveseliť prítomných a tak trochu aj seba humornou scénkou. Vystúpenie hudobných skupín a amatérskych spevákov z Cinobane dosahovalo takmer profesionálnu úroveň. Trochu duchovnejší ráz malo vystúpenie rockovej náboženskej skupiny PLACES UP z Lučenca, ktorej mladý bubeník Janko dojal prítomných vlastnou výpoveďou o boji so zákernou chorobou, ktorý sa mu podarilo vyhrať. Snáď všetci vtedy mali na mysli jedno – aby sa to podarilo aj nášmu Maťkovi. K takejto atmosfére prispeli a členovia spevokolu OKTET z Lučenca.

Program pre Maťka trval bezmála tri a pol hodiny. Nikto sa však neponáhľal domov. Súčasťou koncertu bola aj dobrovoľná finančná zbierka na pomoc Maťkovi a jeho rodičom, v ktorej sa vyzbierala veľmi pekná suma, a to viac ako 24 000 Sk. Ľudia v tejto obci tak ukázali, ako dokážu držať spolu, ako dokážu súcitiť s utrpením iných, všetci sme boli odrazu tak nesmierne blízki, že sa nikomu nechcelo odísť domov. Celým programom nás sprevádzala pani Havrdová spolu s pani starostkou a podchvíľou z ich úst zaznievali povzbudzujúce slová – Maťko, vydrž, máme ťa všetci radi a držíme ti palce! Skutočne krásnu a dojemnú atmosféru tejto výnimočnej akcie určite potvrdzovali aj zaslezené oči všetkých prítomných, dokonca za slzy v očiach sa nehanbili ani príslušníci nášho silnejšieho pohľavia.

V čase spracovania čísla sme sa dozvedeli, že malý Maťko už nie je medzi nami. Vyslovujeme úprimnú sústrasť jeho blízkym i obyvateľom Cinobane, ktorí ho podporovali až do konca. (r.)

Tvorba a manažment obecných financií

v Novom Anglicku, USA.

Lea Kilvadyová

...dnes som sa sľaby pozorovateľ zúčastnila dobrej akcie, nazvanej Town Meeting Day (Deň stretnutia občanov mesta), ktorú jeden profesor z mojej americkej alma mater hodnotí ako absolútne najdemokratickejší volebný systém na svete. V podstate ide o výročnú verejnú schôdzu, základom ktorej je voľba poslancov a tiež schvaľovanie obecného rozpočtu na nasledujúci rok. Čo sa týka rozpočtu, ten neschvaľujú poslanci – ich úlohou je rozpočet navrhnúť a na tomto verejnom stretnutí ho pred občanmi obhájiť, prípadne doň zakomponovať návrhy na zmeny. Z trojtisícového Johnsonu prišlo asi 100 ľudí. Celé to trvalo asi štyri hodiny (v pracovnom čase). Najviac debaty bolo asi okolo schvaľovania rozpočtu ZŠ, na čo ide zrejme najväčšia časť miestnych daní. Mňa zaujalo, že hlasovali tiež o tom, či má dedina vytvoriť čiastočný úväzok pre koordinátora projektov komunitného a ekonomického rozvoja. Ide v podstate o človeka, čo bude koordinovať podávanie grantových projektov (náš vidiecky manažér). Po debata, ktorá sa už tiahne asi štyri roky, ľudia odobrili vytvorenie takéhoto miesta, asi aj vďaka tomu, že miestna univerzita, ktorou naša malá dedina disponuje, sa zaviazala, že prvý rok zaplatí plat takéhoto manažéra...

V období 1996–2004 bola Lea členkou tímu A-projekt n. o. z Liptovského Hrádku, kde manažovala projekty vidieckeho rozvoja. Od marca 2004 žije a pracuje v Novom Anglicku, štáte Vermont v USA. Príspevok je výberom z e-mailovej komunikácie medzi Leou a jej priateľmi na Slovensku.

Ponuka literatúry

Ponuka VOKA

Publikácie Vám môžeme zaslať aj na dobierku. K uvedeným cenám vám pripočítame poštovné. Kontakt v tiráži.

Mapovanie zdrojov komunít a následná analýza potrieb

Spoločná vízia ľudí, žijúcich v tej istej obci, mapovanie zdrojov dostupných v komunite (ľudských, materiálnych, prírodných, finančných...). Následná analýza potrieb. Publikácia obsahuje praktické cvičenia, rady a usmernenia ako zmapovať zdroje, analyzovať potreby.

Cena: 100 Sk

Voľba projektu na riešenie problému komunity

Logicky nadväzuje na mapovanie zdrojov, keďže vychádza z identifikovaných zdrojov v komunite a analýzy potrieb. Na základe potrieb je možné venovať sa existujúcim problémom, ktoré chce komunita riešiť, príčinám, pre ktoré problémy existujú. Publikácia obsahuje praktické cvičenia, rady a usmernenia ako definovať problém komunity, jeho príčiny, možné riešenia, výber najlepšieho riešenia. Jednotlivé kroky procesu tvorby projektu: plánovanie, stanovenie si zámeru, cieľa jednotlivých úloh, časového harmonogramu, kritérií monitorovania a vyhodnotenia.

Cena: 100 Sk

Základy komunitného fundraisingu

Čo je to „fundraising?“ Prečo hovoríme o „komunitnom fundraisingu?“ Pozornosť sa venuje správne definovaniu poslstva a zámeru fundraisingovej aktivity, aby bolo osloveným jasné, prečo organizujeme

niečo, z čoho chceme mať zisk, a takisto transparentnosti použitia získaných prostriedkov pre komunitu. Publikácia je zameraná na jednotlivé kroky plánovania aktivity, výsledkom ktorej by mal byť zisk pre účely komunity, príklady úspešných ale aj menej úspešných fundraisingových projektov – analýza úspechu, resp. neúspechu – príčiny.

Cena: **100 Sk**

Začínáme podnikat' – praktická príručka pre podnikateľov – tzv. sprievodca po našich úradoch, doplnená vyplnenými vzorovými tlačivami. Nemáte prehľad v spleti súčasných zákonov upravujúcich podnikanie a nevíete, čo všetko musíte urobiť, aby ste mohli rozbehnúť svoj podnik? Na všetky vaše pochybnosti odpovie práve naša príručka.

Cena: **135 Sk**

Budovanie občianskej spoločnosti – návod na prácu s komunitou a v komunite, nové metódy a nástroje komunitného rozvoja. Témy: Mapovanie komunitných zdrojov, Projekt, jeho tvorba a manažment, Riešenie problému, Riešenie konfliktov, Advokácia na miestnej úrovni. Projekt sa nezameriava len na vidiecke obyvateľstvo, ale aj na študentov stredných a vysokých škôl. Na základe kladných posudkov štátneho pedagogického ústavu v Bratislave a metodických centier v Slovenskej republike, Ministerstvo školstva Slovenskej republiky príručku ODPORUČILO využívať ako pomocný metodický materiál pre učiteľov spoločenskovedných predmetov na gymnáziách, stredných odborných školách a stredných odborných učilištiach.

Cena: **120 Sk**

Tréning pre komunitných lídrov

Je mnoho ľudí, ktorí si ani neuvedomujú, že zapájaním sa do vecí verejných, svojou účasťou pri organizovaní rôznych aktivít v obci sa vlastne stavajú miestnymi lídrami.

Aby ich práca a snaženie boli ešte úspešnejšie a aby pre svoju prácu vedeli získať čo najviac ľudí, ponúkame im túto príručku. Získajú nielen nové vedomosti ale aj motiváciu pre ďalšiu prácu. Tematické okruhy: charakteristika jednotlivých typov lídrov, efektívne organizovanie stretnutí, techniky facilitácie (usmerňovania a vedenia stretnutí), efektívne organizovanie a zadelenie si vlastného času, tvorba tímov (skupín) a skupinová práca, porozumenie odlišnosti názorov členov skupín, riešenie konfliktov... Praktické návody, cvičenia, názorné príklady.

Cena: **100 Sk**

Rozvoj prirodzeným spôsobom

Proces rozvoja prírodného turizmu v komunite. Kniha je adresovaná malým mestám a dedinám. Jej zámerom je stať sa úvodným sprievodcom plánovania: „šlabikárom prírodného turizmu“.

Cena: **300 Sk**

Skúsenosti z malého podnikania na slovenskom vidieku – príbehy, skúsenosti a výpovede drobných podnikateľov.

Cena: **100 Sk**

Príklady podnikania na vidieku –

Publikácia je výsledkom projektu „Podnikateľské príležitosti pre vidiecke ženy a mladých ľudí“. O podnikaní bol natočený aj videodokument. Môžete sa zoznámiť s deviatimi podnikateľmi, ktorí začali svoje podnikanie doma. V ich výpovediach sú informácie o začiatkoch a rozvoji firiem, skúsenosti a poznatky z cesty k samozamestnaniu.

Cena: **120 Sk**, s CD **250 Sk**

Od Maroša do Martina – šunka, hurky a slanina

Tradičné zabiľáčkové recepty zo slovenského vidieka doplnené príbehmi a rozprávaniami.

Cena: **135 Sk**

Ponuka BB VIPA

Publikácie si môžete objednať na tel. č. 048/415 20 22 alebo na adrese bbvipa@vipa.sk.

Príručka pre rozvoj vidieka

Brožúra formátu A5 je jedným z publikačných výstupov projektu „Zvýšenie verejnosti na rozvoji vidieka“. Obsahuje stručné informácie o prioritách, opatreniach a príjem-

och podpory, tak ako sú definovaní v programových dokumentoch tvoriacich súčasť Národného rozvojového plánu SR.

Ťažiskom publikácie je charakteristika štyroch regiónov v Banskobystrickom kraji (Gemer, Horný Hron, Novohrad a Stredný Hron) a ich mikroregiónov spolu s mapkami. Metodický záver je venovaný súboru odborných textov o význame partnerstiev, princípe subsidiarity, zásadách prgramovania a plánovania a konkrétnych krokov ako pripraviť žiadosť o grant. Publikáciu uzatvára adresár podporných regionálnych inštitúcií pôsobiacich v oblasti rozvoja vidieka.

Súčasná a budúce možnosti financovania projektov regionálneho rozvoja

Infobulletin vydal Vidiecky parlament Banskobystrického kraja spolu s Banskobystrickým samosprávnym krajom a Kraj-

skou rozvojovou agentúrou v Banskej Bystrici. Ako už jeho názov napovedá, infobulletin na 85 stranách formátu A4 prináša podrobné informácie o možnosti získania podpory pre projekty regionálneho rozvoja určenej nielen pre verejný sektor ale aj pre malých a stredných podnikateľov. Obsahuje podrobné a prehľadné informácie o programových dokumentoch regionálnej politiky v SR schválených na obdobie rokov 2004–2006 a odobrených orgánmi EÚ. Záver tvorí adresár kontaktných miest na celom Slovensku, kde možno získať podrobnejšie informácie, prípadne sa na ne obrátiť osobne. Publikácia je teda akýmsi návodom pre každého, kto pri svojich rozvojových aktivitách uvažuje o možnosti získať pomoc z národných alebo európskych podporných nástrojov a nemá prístup k internetu.

Novinka z A-projektu, Liptovský Hrádok

Publikáciu si môžete objednať na adrese dj@aprojekt.sk za 30 Sk (poštovné, balné a manipulačný poplatok).

Na jablkách ustlané – partnerstvá pre endogénny rozvoj vidieka

Publikáciu vydala v decembri 2003 organizácia A-projekt, Liptovský Hrádok s finanč-

nou podporou Delegácie EK. Cieľom publikácie je zdôrazniť potrebu partnerstiev v rozvoji vidieka a vysvetliť, prečo je nutné zamerať sa na celok a podporovať ho na územnom, nie rezortnom princípe. Vo forme prípadových štúdií publikácia prezentuje slovenské vidiecke projekty financované z predvstupových fondov EÚ (Phare a SAPARD) a finančných podporných nástrojov vybraných členských krajín EÚ (napr. Dánska a Nemecka). Medzi predstavené projekty patrí Galéria na skale, Muštáreň, Slatinné rašelinisko medzi potôčkami, Kamzičia lúka, Náučný chodník v múzeu liptovskej dediny, Príbeh Združenia Babia hora a Zážitky v urbárskych lesoch Veľkého Klíža. Osobitnou prípadovou štúdiou je ukážka programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja liptovskej obce Hybe a príspevok predsedu Monitorovacieho výboru Fondu rozvoja vidieka Petra Brončeka o skúsenostiach fondu, ktorý pilotne testoval procedúry programu SAPARD na Slovensku. Publikácia tiež predstavuje špeciálny program pre rozvoj vidieka členských krajín EÚ – program LEADER. Opisuje základné princípy fungovania programu LEADER a uvádza prípadové štúdie z členských krajín EU. Publikáciu ilustrovali detskí autori a obsahuje takmer 50 fotografií dokumentujúcich predstavené prípadové štúdie.

Vidiek sa vzdeláva

Agentúra pre rozvoj vidieka pripravuje v roku 2004 akreditované tréningy a kurzy:

Zostavenie projektu pre neziskové aktivity v rozvoji vidieka

Organizačná forma vzdelávacej aktivity: tréning, 35 hodín.

Cieľ vzdelávacej aktivity: teoretické aj praktické zvládnutie prípravy, vypracovanie, monitoring hodnotenia, prezentácie a obhajoby neziskového projektu pre programy rozvoja vidieka pre grantové organizácie ako aj fondy EÚ.

Cieľová skupina: aktivisti mimovládnych organizácií, facilitátori rozvoja vidieka, zástupcovia samosprávy a štátnej správy.

Požadované vstupné vzdelanie: min. stredoškolské vzdelanie s maturitou.

Profil absolventa: absolvent tréningového programu bude schopný vypracovať, monitorovať a hodnotiť projekty neziskového charakteru pre obce, mimovládne a štátne organizácie, bude mať prehľad o možnostiach a podmienkach financovania týchto projektov, spôsoboch ich prezentácie.

Príprava programov rozvoja vidieka

Organizačná forma vzdelávacej aktivity: tréning, 32 hodín.

Cieľ vzdelávacej aktivity: teoretické aj praktické zvládnutie programov rozvoja vidieka.

Cieľová skupina: aktivisti mimovládnych organizácií, facilitátori rozvoja vidieka, zástupcovia samosprávy, štátnej správy a podnikatelia.

Požadované vstupné vzdelanie: min. stredoškolské vzdelanie s maturitou.

Profil absolventa: absolvent tréningového programu bude schopný pripraviť a vypracovať plán rozvoja vidieckej oblasti – jednotlivjej obce alebo mikroregiónu, čo je potrebné pre vypracovanie konkrétnych projektov rozvoja vidieka nielen pre získanie finančných prostriedkov na realizáciu projektov, ale aj pre celkovú koordináciu a určenie priorit v plánovaní a realizácii rozvojových projektov.

Podnikanie vo vidieckej turistike a agroturistike

Organizačná forma vzdelávacej aktivity: tréning, 28 hodín.

Cieľ vzdelávacej aktivity: poskytnúť informácie a praktické skúsenosti a zručnosti začínajúcim a činným podnikateľom vo vidieckej turistike a agroturistike.

Cieľová skupina: všetci záujemcovia o podnikanie v dovolenke, vidieckej turistike a agroturistike.

Požadované vstupné vzdelanie: min. stredoškolské vzdelanie, u prevádzkovateľov dĺžka praxe 1 rok.

Profil absolventa: absolvent tréningového programu bude pripravený na malé a stredné podnikanie v oblasti vidieckej turistiky a agroturistiky, so získaním informácií a zručností orientácie sa na trhu, až po správanie sa k zákazníkovi. Začínajúci podnikatelia získajú prehľad o možnostiach podnikateľských foriem s orientáciou na zákazníka a klienta (prázdninové byty, penzióny, rodiny s deťmi).

Zostavenie podnikateľského plánu pre malých podnikateľov na vidieku

Organizačná forma vzdelávacej aktivity: tréning, 32 hodín.

Cieľ vzdelávacej aktivity: teoretické a praktické zvládnutie prípravy na podnikanie a na písanie podnikateľského plánu.

Cieľová skupina: záujemcovia o malé a stredné podnikanie vo vidieckom priestore.

Požadované vstupné vzdelanie: min. stredoškolské vzdelanie s maturitou.

Profil absolventa: absolvent tréningového programu bude schopný určiť priority v podnikaní a bude schopný pripraviť a vypracovať podnikateľský plán potrebný pre podnikanie.

Vzdelávanie budeme realizovať pod gesciou Ministerstva pôdohospodárstva SR. Na nákladoch na školné pre účastníkov prvých 2 kôl z každého tréningu/kurzu sa spolupodieľa Európske spoločenstvo v rámci opatrenia č. 8 – Rozvoj ľudských zdrojov z programu SAPARD. Náklady na ubytovanie, stravu a cestovné si účastníci hradia z vlastných zdrojov.

Náklady na školné spojené s ďalšími kolami tréningov/kurzov budú účastníci platiť podľa aktuálneho cenníka v plnom rozsahu.

Stravu, ubytovanie si účastníci zabezpečujú sami. Maximálny počet účastníkov na 1 tréning je 20. Poslucháči budú zaradení podľa dátumu doručenia prihlášky uchádzača.

Prihlásenému uchádzačovi budú zaslané informácie o termíne a mieste konania tréningu/kurzu na e-mail alebo fax, ktorý uvedie v prihláške. Predbežné termíny realizácie tréningov/kurzov sú apríl-júl 2004, presnejší termín bude včas zverejnený.

Kontakt:

Agentúra pre rozvoj vidieka
Akademická 4, 949 01 Nitra
Tel./fax: 037/733 64 02
arvi@arvi.sk, www.arvi.sk

Prihláška uchádzača o kurz/tréning

.....
meno, priezvisko, titul:

.....
bydlisko:

.....
adresa zamestnávateľa:

.....
telefón:

.....
e-mail:

.....
mám záujem o tréning/kurz:

.....
dátum:

.....
pečiatka a podpis:

Anketa pre čitateľov

Redakcia časopisu *Náš vidiek* vyžrebovala spomedzi tých, ktorí sa neanonymne zapojili do ankety, jedného obdarovaného. Je ním pán **Pavol Peťko** zo Seliec. Blahoželáme a VKF posielá slúbenú odmenu – sadu čajov od firemného darcu AGROKARPATY s. r. o., Plavnica.

Exlúzia (lat.) – vylúčenie, vytvorenie, vypustenie (dakoho, dačo z dačoho)

Inklúzia (lat.) – 1. uzavretie, uzáver; 2. biolog.: drobné teliesko v plazme buniek pri vírusovej chorobe, tkanivový orgán v inom tkanive, alebo orgáne, 3. geolog.: uzavretie, uzavrenina

Marginalizovaný (lat.) – vytlačенý, posunutý, odsunutý na okraj

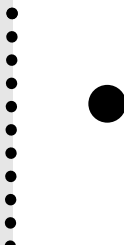
Veľký slovník cudzích slov,
Bratislava 2000

35 ● ● ● ●

Bodka za číslom

Treba počkať do 1. mája. Keď sa 2. mája zobudíte, pozrite sa na západ. Ak uvidíte, ako sa na nás valí veľké čierne mračno – tak to sú tie pečené holuby.

Rudolf Pado

Vidiecka organizácia
pre komunitné aktivity

Kontakt:

Nám. S. Moyzesa 4,
974 00 Banská Bystrica
tel.: 048/415 16 91,
fax: 048/415 16 93
e-mail: vok@voka.sk

**VIDIECKY
PARLAMENT
NA
SLOVENSKU**

Kontakt:

Nám. SNP 7,
974 00 Banská Bystrica
tel.: 048/415 20 22,
mob.: 0905/55 89 29
e-mail: vipa@vipa.sk

Život **na vidieku**

Adresát:

.....

.....

.....